

k dielu P. J. Šafárika *Slovanský národopis*, ktorý vyšiel ako IV. zväzok *Spisov P. J. Šafárika* (Košice, 1995).

Ján Michálek editorsky pripravil pre vydavateľstvá VEDA, Tatran, Mladé letá a i. početné zbierky a výbery z ľudovej slovesnosti, z ktorých viaceré vyšli aj v reedícii – napr. *Čarovné zrkadlo. Výber zo slovenskej ľudovej slovesnosti* (Bratislava, 1973, 1983, 1988). Stál pri zrode edície Ľudové umenie na Slovensku vo vydavateľstve Tatran, kde publikoval monografie memorátov *Keď je dobrá klo-bása* (Bratislava, 1987), miestnych a historických povestí *Zvonové studničky* (Bratislava, 1990) a demonologických povestí *Na križných cestách* (Bratislava, 1991). Naratívom o Slovenskom národnom povstaní sa venoval v publikácii *Protifašistický odboj na Slovensku v rozprávaniach ľudu* (Bratislava, 1985).

Editoval viacero lokálnych a regionálnych monografií napr. *Liptovská Teplička* (Košice, 1973), *Stará Turá* (1983), *Brezová pod Bradlom* (1970, 1998), *Ľud hornádskej doliny* (Košice, 1989) a viaceré zborníky z vedeckých podujatí: napr. *Slovenská ľudová kultúra (stredoeurópske vzťahy)* (1996).

Je autorom 20 hesiel v *Encyklopédii ľudovej kultúry Slovenska I., II.* (Bratislava, 1995) a v *Slovenskom biografickom slovníku* (Martin, 1987 – 1992).

Bol školiteľom desiatok diplomových a dizertačných prác. Ján Michálek je členom viacerých redakčných rád odborných periodík a dlhoročným členom vedeckých rád a komisií na udeľovanie vedeckých hodností na Filozofickej fakulte UK a v Slovenskej akadémii vied. Patrí k zakladajúcim členom Slovenskej národopisej spoločnosti, ktorá vznikla v roku 1958.

Pedagogickú, vedeckú a organizačnú prácu J. Michálka ocenili viaceré inštitúcie pamätnými plaketami a medailami, napr. Univerzita Komenského mu udelila Zlatú medailu UK.

Hana Hlôšková

Doc. PhDr. Štefan MRUŠKOVIČ, CSc.

*1932

Významný predstaviteľ slovenského múzejníctva, vysokoškolský pedagóg. Po skončení štúdia na Filozofickej fakulte UK v Bratislave v rokoch 1958 – 1963 pôsobil na fakulte ako odborný asistent na odbore národopis. Počas svojho pôsobenia na katedre svoje prednášky orientoval na problematiku ľudovej materiálnej a výtvarnej kultúry Slovákov, etnografie Slovanov, osobitne prednášal témy z ľudovej architektúry a muzeológie. V rokoch 1963 – 1975 bol riaditeľom Etnografického múzea SNM v Martine, neskôr ako riaditeľ Slovenskej národnej galérie v Bratislave. Po

roku 1990 pokračoval v práci v SNM v Martine. Svoj vedecký záujem orientoval na problematiku ľudového staviteľstva a bývania, predovšetkým v oblasti Záhoria (Záhorie, *vývoj ľudového staviteľstva a kultúry bývania*, kandidátska dizertačná práca, 1967) a západného Slovenska. Druhým okruhom jeho výskumov sa stalo výtvarné umenie, zvlášť ornamentika a osobitne dejiny a teória muzeológie. Muzeológiu prednášal na katedre v Bratislave kontinuálne až do roku 1989, potom na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici. Najväčší význam má jeho vedecko-organizačná a riadiaca práca, ako autor koncepcie Múzea slovenskej dediny a expozície SNM (1975), scenárista a dlhoročný vedecký redaktor Zborníka SNM – Etnografia.

K téme ľudového staviteľstva a bývania publikoval viacero štúdií z regiónu Záhoria, Myjavská a moravsko-slovenského pomedzia, predovšetkým v Zborníku SNM – Etnografia (1975, 1976), v tematických zborníkoch (1963, 1972, 1974) a v obsiahlych kapitolách lokálnych a regionálnych monografií: *Brezová pod Bradlom* (1970), *Stará Turá* (1983), *Myjava* (1985), *Heľpa* (1999), *Turiec* (2001, 2004), *Vrútky* (2000 – zostavovateľ a hlavný autor), *región Žiliny* (2005). Venoval sa problematike vývoja a vzťahov medzi nížinným panónskym a karpatským domom, najmä v slovensko-moravskej oblasti. S témou staviteľstva súvisia aj štúdie k sídelným typom a ku tvorbe koncepcie múzea ľudovej architektúry, Múzea slovenskej dediny pri SNM v Martine (Zborník SNM, 1965, 1967, 1970, 1972, 1974). Napísal monografiu *Obilné zásobnice* (1974), ktorá vyšla v edícii Fontes, na ňu nadviazal štúdiou o žarnovoch (v historickom a interetnickom kontexte – Zborník SNM, 1992), obsiahlou štúdiou o výzdobe ľudového nábytku (1993) a klasifikácii ľudovej dekoratívnej tvorby (1998). Osobitný význam majú jeho štúdie k slovníku a terminológii etnografických zbierok: transport a doprava (2003), žatva a zber plodín (2009). Venoval sa súčasným ľudovým tvorcom (Mária Žilavá, 1974), ich vzťahu k tradícii (1980, 1981, 1982, 1985, 1987), ilustráciám detskej knihy (1984), politickému plagátu (1980, 1984), textilnému dizajnu (1980) i katalogizácii výtvarného prejavu a centrálnej evidencii zbierok (1983, 1988).

Z oblasti muzeológie popri problematike múzeí v prírode rozvíjal problematiku dejín a teórie etnomuzeológie, napísal skriptá *Etnografická muzeológia* (1979), bol zostavovateľom a spoluautorom príručky *Etnomuzeológia* (1993) a učebných textov. Venoval sa dejinám múzeí a galérií, najmä histórii Slovenského národného múzea v Martine (Zborník SNM Etnografia 1997 – 1999), zborníku SNM (1996, Slovenský národopis, 1971), expozíciám múzea (1976, 1999, 2003), osobnostiam, priekopníkom múzejníctva na Slovensku. Z postu riaditeľa Slovenskej národnej galérie analyzoval tiež jej vývoj a pôsobenie (1979, 1989).

Ladislav Mlynka